

Реєстрація кандидатів, реєстрація та заміщення обраних депутатів:

ПРОПОЗИЦІЇ ЗМІН ДО ВИБОРЧОГО КОДЕКСУ З ВРАХУВАННЯМ ГЕНДЕРНОГО АСПЕКТУ

Старша радниця з правових питань Громадянської мережі ОПОРА

Ольга Коцюруба

Огляд проблем

З 2014 РОКУ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ ЗОБОВ'ЯЗУЮТЬ НА РІВНІ СТАТУТУ ВИЗНАЧАТИ КВОТУ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧИТЬ НЕ МЕНШЕ 30% ПРЕДСТАВЛЕНОСТІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ У ПАРТІЙНОМУ СПИСКУ НА ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРАХ

ТІЛЬКИ ІЗ НАБУТТЯМ ЧИННОСТІ У 2020 ВК ГЕНДЕРНА КВОТА ФАКТИЧНО ЗАКРІПЛЮЄТЬСЯ НА РІВНІ 40% І СТАЄ НЕ ЛИШЕ ОБОВ'ЯЗКОВОЮ ДЛЯ ПП, АЛЕ Й ВИЗНАЧАЄ ПОРЯДОК РОЗТАШУВАННЯ ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ У КОЖНІЙ П'ЯТІРЦІ ВИБОРЧОГО СПИСКУ

НОВОВВЕДЕННЯ ВК ЗБІЛЬШИЛИ ДОЛЮ КАНДИДАТОК У ДЕПУТАТИ МІСЦЕВИХ РАД - ДО 36,8%

ЧІТКО ПРОСТЕЖУЄТЬСЯ ОБЕРНЕНІСТЬ У ПРОПОРЦІЇ ПРЕДСТАВЛЕНОСТІ ЖІНОК В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ЧИМ ВИЩИЙ РІВЕНЬ МАЄ РАДА – ТИМ МЕНШЕ У НІЙ ЖІНОК

В СКЛАДІ ОБЛАСНИХ РАД НАРАЗІ ТІЛЬКИ 27,8% ЖІНОК, ПОРІВНЯНО З 32,5% В МІСЬКИХ РАДАХ

БІЛЬШІСТЬ КАНДИДАТІВ НА ВИБОРАХ ДО МІСЬКИХ РАД КИЄВА ТА ІНШИХ ОБЛАСНИХ ЦЕНТРІВ, ЯКІ ВІДМОВИЛИСЯ ВІД БАЛАТУВАННЯ І СКЛАЛИ МАНДАТ - ЦЕ ЖІНКИ

НІХТО НЕ МАЄ ПРАВА ЗАБОРОНИТИ ЛЮДИНІ ЯК БАЛОТУВАТИСЯ, ТАК І ВІДМОВИТИСЯ ВІД БАЛОТУВАННЯ - ЦЕ ЇЇ КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Близько чверті – 24% опитаних жінок цієї категорії (35) – назвали об'єктивні фактори, які, на їхню думку, могли б допомогти їм виграти: незалежні ЗМІ, зміни до Виборчого кодексу з метою зменшення розміру застави, збільшення тривалості виборчої кампанії та посилення контролю за процесом голосування, повернення можливості самовисування.

«Сам Виборчий кодекс потребує корекції. Кандидати, які набрали менше голосів, стали депутатами, ті, що набрали більше голосів, ну не загалом, але є й такі випадки, депутатами не стали».

«Якщо будуть безпартійні списки, буду балотуватись сама від себе і тоді я точно виграю».

Зміна формулювання принципів та статті 57 в частині заборон щодо агітації (№8310)

- заборonoю привілеїв, **обмежень, дискримінації** кандидатів в залежності від суб'єкта висування, за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі (**у тому числі через сексизм**), етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, інвалідності та стану здоров'я, за мовними або іншими ознаками;
- Під сексизмом у цьому Кодексі розуміється будь-яке діяння, в основі якого лежить ідея про інтелектуальну, фізичну, соціальну чи іншого виду перевагу однієї статі над іншою, яке вчиняється у публічному або приватному житті, у тому числі в мережі Інтернет, і спричиняє або має на меті: дискримінацію за ознакою статі, насильство за ознакою статі, підтримку та поширення стереотипних уявлень про соціальні функції (становище, обов'язки тощо) жінок і чоловіків, приниження честі та гідності особи тощо, у тому числі у зв'язку з участю або неучастю такої особи у виборах в якості виборця, кандидата на відповідних виборах, члена виборчої комісії, представника, уповноваженої особи партії, місцевої організації партії, довіреної особи кандидата на відповідних виборах, офіційного спостерігача.

Утиски кандидаток

9,3%

Неприховане
упереджене
ставлення (сексизм)

6%

За віком
(ейджизм)

18,3%

Стикались
з чорним піаром

“КОЛЕГИ ПО СПИСКУ, ЯК БИ ВОНИ ТОБІ НЕ ПОСМІХАЛИСЬ, ВОНИ ТЕБЕ НЕ СПРИЙМАЮТЬ ЯК РІВНОЦІННОГО КАНДИДАТА”

- Досить ілюстративною є фраза однієї з кандидаток на запитання «Чи відчували Ви тиск або негативне ставлення / ігнорування (незалучення) з боку колег із політичної партії, близьких, родичів чи виборців у цілому за ознаками статі? Якщо «так», то як саме це проявлялося?»

Конкретизація підстав відмови в реєстрації шляхом конкретизації статті 159, 230 ВК

- Включення чітких підстав для порушення порядку висування, у тому числі порушення вимог частини першої - шостої, восьмої - десятої статті 219, частини першої - п'ятої, сьомої - восьмої статті 220, 2-4 статті 221 ВК;

Основні проблеми процесу висування та реєстрації кандидатів на місцевих виборах – 2020

Проблема	Наслідки	Рішення
Неоднакове застосування гендерної квоти виборчих комісій та різна судова практика	<p>Суди часто трактували недотримання гендерної квоти як технічну помилку і дозволяли її виправляти</p> <p>Організації партій могли переглядати виборчі списки без рішень конференцій / зборів</p> <p>Окремі організації партій спонукали кандидаток відмовлятися від мандата</p> <p>Частина ТВК реєстрували виборчі списки організацій партій із недотриманням гендерної квоти</p>	<p>На рівні Виборчого кодексу не допускати виправлення виборчих списків без рішень конференцій організацій партій</p> <p>Розробити механізм заміни кандидатів у виборчих списках представниками тієї статі</p> <p>Розширити можливість ЦВК реагувати на незаконні рішення щодо реєстрації списків із порушеннями</p> <p>Стимулювати партії дотримуватись гендерної квоти шляхом впровадження додаткових стимулів</p>
Відсутність єдиної електронної бази зареєстрованих кандидатів	<p>Незадовільний доступ громадян до інформації про кандидатів</p> <p>Неможливість якісно перевірити дотримання у виборчих списках обмежень щодо одночасного балотування та відповідність кандидатів вимогам щодо одночасного балотування</p> <p>Перешкоди для реагування ЦВК на порушення, допущені ТВК</p>	<p>Забезпечити створення і оперативне оновлення централізованої бази зареєстрованих кандидатів</p>

Конкретизація підстав відмови в реєстрації шляхом конкретизації статті 159, 230 ВК

- Включення чітких підстав для порушення порядку висування, у тому числі відсутності документів, внесення грошової застави у розмірі, нижчому ніж передбачено статтею 225 цього Кодексу або з порушенням порядку її внесення, передбаченого статтею 225 цього Кодексу;
- Інформація в автобіографії, інформаційних плакатах та бюлетені про всі попередні прізвища, власні імена, по батькові та дати їх зміни (якщо особа протягом останніх 365 днів до дня виборів змінювала прізвище та/або власне ім'я)

Правова невизначеність вимог до внесення грошової застави

Масові конфлікти на рівні ТВК та судів щодо можливості партій вносити грошові застави за регіональні організації без статусу юридичної особи

Внести зміни до Виборчого кодексу із метою покращення правової визначеності процесу внесення грошової застави

Невідповідність судової практики Постанові ЦВК про порядок внесення грошової застави

Спори щодо внесення застави за кандидата іншою фізичною особою, юридичною особою, засновником якої є кандидат

Відсутність механізмів попередження технологій кандидатів-клонів («технічних» кандидатів)

Достатньо масове зловживання виборчими правами шляхом реєстрації технічних кандидатів

Передбачити інформування виборців про зміни персональних даних кандидатів у виборчих бюлетенях та інформаційних матеріалах

Недостатність інформації для виборців про відмінності між схожими персональними даними кандидатів

Конкретизація підстав відмови в реєстрації шляхом конкретизації статті 159, 230 ВК

- Не вважається помилкою або неточністю порушення вимог висування, які є підставою для відмови у реєстрації всіх кандидатів включених до списків місцевих;
- про це невідкладно повідомляється відповідний суб'єкт подання документів для випрвлення;
- Неподання уточнених або інших документів, які є підставою для реєстрації

Неоднакове застосування процедур виправлення помилок та неточностей у документах кандидатів та виборчих списках

Практика внесення змін до виборчих списків під приводом виправлення помилок, включаючи черговість кандидатів

Можливість замінити виборчі списки без рішень конференцій організацій партій

Неоднакова судова практика щодо виправлення помилок і уточнень

Деталізувати у Виборчому кодексі процедури виправлення помилок у виборчих списках

Запровадити за допомогою єдиної бази зареєстрованих кандидатів процедури автоматизованої перевірки дотримання у виборчих списках і документах кандидатів вимог Кодексу

Надання можливості організаціям партій повторно подавати документи у разі попередньої їм відмови в реєстрації

Недостатня правова визначеність підстав для відмови в реєстрації кандидатів, виборчих списків, її скасування

Виборчий кодекс допускає подвійні тлумачення підстав для відмови в реєстрації, у тому числі щодо неповідомлення організацією партії про проведення конференції з висування кандидатів

Відсутні можливості отримати достатню інформацію для скасування реєстрації кандидатів

Чітко врегулювати підстави для відмови в реєстрації кандидатів

Повернути членам ТВК право присутності на конференціях з висування кандидатів для належного контролю за процедурою висування

Надати право ТВК звертатися із запитом на отримання інформації, необхідної для скасування реєстрації кандидатів

Конкретизація підстав проведення з'їздів

- Один уповноважений представник або офіційний спостерігач від громадських організацій, які отримали дозвіл ЦВК мати офіційних спостерігачів мають право бути присутніми на з'їзді (зборах, конференції) партії з висування кандидатів
- Протокол з'їзду (зборів, конференції) партії щодо висування кандидатів розміщується на офіційному вебсайті партії у форматі відкритих даних
- Порядок формування пропозицій кандидатур для висування кандидатів визначається статутом політичної партії. Політична партія може передбачити у статуті особливих внутрішньопартійних процедур («праймеріз»).

Недостатність вимог до проведення організаціями партій заходів з висування кандидатів

Процедури висування не прописані навіть у статутах партій
Відсутність процедури не дозволяє контролювати процес ТВК та моніторинговим організаціям, порушує права кандидатів, обмежує роботу журналістів
Відсутність процедури не дозволяла ТВК якісно вирішувати питання про реєстрацію у разі внесення організацією партії «первинного» і «уточненого» списку кандидатів

На рівні законодавства про політичні партії встановити основні принципи та процедури проведення конференцій / зборів організацій партій з висування кандидатів

Розбалансовані строки реєстрації / скасування реєстрації кандидатів, судових оскаржень, виконання рішень судів ТВК та виготовлення бюлетенів

Завершення судів та ухвалення остаточних рішень ТВК щодо реєстрації кандидатів безпосередньо перед днем голосування
Ризики зриву процесу виготовлення виборчих бюлетенів

Збалансувати строки ухвалення рішень ТВК щодо реєстрації кандидатів, судових оскаржень виконання ТВК відповідних рішень судів із строками затвердження тексту виборчих бюлетенів та їх виготовлення

Зміна списків після реєстрації

Змінювались

22,4%

Не змінювались

78,6%

Скасування реєстрації кандидата

ВІДМОВА ВІД СКАСУВАННЯ ЗА РІШЕННЯМ
ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ

Переваги

Усувається можливість з боку партій припинити скасувати реєстрацію після формального дотримання виборчої квоти

Виключення зі списку не супроводжується зміною черговості (порядкових номерів) кандидатів у депутати у відповідних виборчих списках.

Недоліки

В повоєнних умовах у партії з'явиться більше підстав для скасування реєстрації, наприклад якщо під час виборчої кампанії виникне підозра на причетність до колабораційної діяльності чи діяльності пов'язаної з діями

Чи отримували Ви пропозиції / зазнавали тиску після оголошення результатів щодо того, щоб відмовитися від свого мандата чи «поступитися» місцем іншому кандидату?

Не отримували

90,3%

Отримували

4,8%

Реєстрації обраних кандидатів

У РАЗІ ВІДМОВИ ЗАМІЩЕННЯ ОСОБОЮ ТІЄЇЖ
СТАТІ

- наступного за черговістю кандидата у депутати у регіональному(територіальному виборчому на місцевих виборах) списку
- у разі невиконання цих вимог - наступного за черговістю кандидата тієї ж статі у загальнодержавному (єдиному на місцевих виборах) списку

Заміщення депутатів у разі припинення повноважень (190, 284 ВК)

- У разі дострокового припинення повноважень обраним депутатом визнається наступний за черговістю кандидат у депутати у відповідному регіональному (територіальному на місцевих виборах) виборчому списку (у разі дострокового припинення повноважень депутата, обраного за таким списком),
- або наступний за черговістю кандидат у депутати тієї ж статі у загальнодержавному (або єдиному на місцевих виборах) списку (у разі дострокового припинення повноважень депутата, обраного за таким списком)
- Якщо кандидат у депутати може бути визнаний обраним як у порядку черговості в одні з двох списків він визнається обраним у порядку черговості, визначеній регіональним (територіальному на місцевих виборах) списком

Дякую за увагу!

